

בעזהש"ת

והמשכילים יזרחו קוהר הרקיע

גליון שבעי

והמשכילים יזרחו

שיעורים בספר הזוהר
— על התורה והמועדים —
ע"י הרב יצחק לאווי שליט"א

הג הסוכות תשפ"ב

שיעור א' לחג הסוכות הוקדש על ידי ידידי
הרה"ג ר' יואל אשר לאבין שליט"א
אבדק"ק קהל חסידים וראש הכולל משפט
העזר דטאמס ריווער

יוצא לאור על ידי מכון אור השכל

Or Hasechel Inc.

1800 New Central Ave.

Lakewood, NJ, 08701

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים, ולהרשמה לקבלת ערכונים
שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא

ואלה יעמדו על הברכה המשתתפים הקבועים
לפחות בסכום ח"י מדי חודש בחודשו

ר' משה אליעזר
ליבערמאן שליט"א

ר' יוסף דוד אלבום
שליט"א

ר' משה זילבערשטיין
שליט"א

ר' יואל ווערצבערגער
שליט"א

ר' משה יואל קאהן
שליט"א

ר' שמעון ברנדסדורפר
שליט"א

מרת רחל סלם
תליט"א

ר' זאב שטיינמעץ
שליט"א

ר' חיים הלברשטם
שליט"א

ר' יידל ניווירטה
שליט"א

ר' מרדכי געץ
שליט"א

ר' נחום האלפערט
שליט"א

ר' יעקב פרידמן
שליט"א

ר' מרדכי רעטעק
שליט"א

ר' יגאל הרמלין
שליט"א

זוהר פרשת תצוה

מכאן ולהלאה רזא בגוון (כך גירסת הרמ"ק ומש. בדפוס: בגוון אחרא. לפי הדפוס נראה הגהה מן החוץ הבא לפרש שמכאן ואילך אין הסוד נראה חולך באותו הדרך שהלך עד עכשיו, כי עד עכשיו היה נראה בעיקר שהדין דראש השנה הוא מן הבינה ומכאן ואילך נראה שהוא במלכות ועליו רוב דרושיו. אך באמת שאין סתירה למעיין כי למעלה מפרש שורש טעם הדין ולמטה מפרש מקום חלותו בעולם הזה. אלא מכאן ולהלאה הרו מתגלה בגווניו כדאמר למעלה שהשופר צובע את האבן הטוב בגווניו, והוא התגלות גווני האימא בבת מיום הכיפורים בימי החג, ומכאן ואילך פותח לבאר את סוד חג הסוכות ובו פתיחה מיוחדת).

החודש הזה לכם - ולקחתם לכם

זוהר פרשת תצוה חלק ב' דף קפ"ו, א

אור יקר פרשת תצוה סימן ג' עמ' קס"ז -

הסולם פרשת תצוה אות קכ"ב - אות

מגיעים אנחנו אל פתיחתו השלישית של הסכא. בראשונה פתח בפסוק וכמדבר אשר ראית וכיאר בו את כלל סוד ההליכה במדבר והחזרה ממנו שהוא שורש עבודתו הפרטית וממילא מכמו על מצוות החודש. בשניה פתח בפסוק תקעו בחודש שופר ובו ביאר העולם סוד החודש הזה כולו במצוות שופר של ראש השנה ושעיר לעזאזל ועיניו יום הכיפורים. ושוב פתח מנקודה אחרת בפסוק שני המתחיל בחודש, החודש הזה לכם. ובו ביאר את סוד חודש ניסן לעומת חודש תשרי, וזוה הסוד בא לדרוש סוד חג הסוכות מיום חמשה עשר לשביעי, ומצוות לקחת ארבעה מינים והשיבה בסוכה ושמיני עצרת. ביאור לפרק א' מן הצד של חודש ניסן כתבנו בדברינו לשבת החודש.

פרק א: ניסן שלכם בגילוי ותשרי שלי בכסה

א.

מהו החודש הזה לכם - וכי החודש אינו של הקב"ה?

פתח ואמר: (שמות י"ב, א') **החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם.** וכי חדשין זומנין לאו דקודשא בריך הוא? (צריך להבין שאלה זו. ראה שמות רבה טו כי בתחילה היה הקבה משמר הכל שנאמר והיו לאותות ולמועדים ונאמר עשה ירח למועדים, ומסרם לישראל. ונאמר משנה עתים ומחליף את הזמנים וכו').

ב.

'חדשיכם' משמע שלכם, 'החודש הזה' - שלי ניתן לכם בגילוי.

אלא חדשיכם לא כתיב (חדשיכם) כתיב במקרא שלש פעמים, במדבר י', י: ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות. במדבר כח, יא: ובראשי חדשיכם תקריבו עולה. ישעיה א, יד: חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. וראה שמות רבה כט, טו: "הפה שאמר חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי הוא שאמר והיה מדי חדש בחדשו, למה אמר חדשיכם לפי שחדשים מתנה הם לישראל שנאמר החדש

הזה לכם" אלא החדש הזה לכם – דילי איהו, אבל אנא מסרית ליה לכוון, דלכוון איהו, באתגליא (ע"ע זוהר בא למ, ב שמוה הטעם לא היה התורה צריך להתחיל אלא החדש הזה לכם שהוא ראש המלכות, ושהיא ניתנת לישראל במיוחד).

ג.

החדש השביעי שלי הוא, בכסה ולא בגילוי.

אבל שביעאה דילי איהו, ועל דא איהו (תהלים פ"א, ד) בכסה – ולא באתגליא (ובזה יישב את שאלתו כי הכל של הקב"ה, אלא שמדרגות נסתרות הם לעיניו בלבד ואילו מדרגות מגולות הם גם לעיניו וזה נקרא שנמסרו לנו.

ואמנם צריך לדייק שגם חודש השביעי ניתן לנו וכמדרשם שאין בית דין שלמעלה דן עד שיקדשו בית דין שלמטה את החודש, אלא שזהו השתקפות הנסתר בתוך הנגלה וזה גופא סוד תליית ב"ד שלמעלה בב"ד שלמטה, והוא המתקת הדין על ידינו כמבואר במדרש).

ד.

אביב הוא אב"ג כסדרן ואילו תשר"י מסופי האותיות

ירחא דלכוון איהו, כסדרן דאתון. (שמות י"ג, ד ועוד) אביב – דאיהו י"ב רזא דג' (י"ב בגימטריא ג' ונמצא כאילו נאמר אב"ג. וניצוצי אורות פירש עוד שי' מעלה לעשרות ואז ב' שלאחריו הוא עשרים), ואיהו אב"ג כסדרא דאתון.

אבל ירחא שביעאה דילי, מסופא דאתון (תשר"י) הוא בסוף האותיות תש"ד, והם בסדר ההפוך תשר"ק, והגיע עד י' כשם שאב"ב הלך מא"ב ל'. וסוד שיתוף היו"ד נתבאר בזוהר משפטים קי, א ותיקוני זוהר הקדמה טז, א).

ה.

אתם מלמטה למעלה ואני ממעלה למטה.

מאי טעמא? אתון מתתא לעילא, ואנא מעילא לתתא (עי' רש"י שה"ש ז, ב: "ישראל מקלסין אותו מלמעלה למטה מתחילין מראשו כהם פז ויורדין ובאין עד שוקיו עמוד שש לפי שהן באין לרצותו להוריד שכינתו מן העליונים לתחתונים והוא מונה קילוסם מלמטה למעלה מה יפו פעמין הם הרגלים ומונה והולך עד ראשך עליך כברמל עד שהוא בא למושכה אליו". והטעם מוכן שהקב"ה מתחיל מלמעלה שממנו מתחיל השתלשלות ומוריד שפעו עד עולם התחתון ובני העולם

השואפים להשיגו אחר שנבראו מתחילים מלמטה.

צריך להבין הרמז שלו מתשר"ק דאיפכא משמע שתשרי הוא ממטה למעלה שהרי ת' סוף האותיות ותחתון שבהם וניסן ממעלה למטה. ורמ"ק פירש כי תשר"ק הוא ממעלה למטה כי מתחיל במספר הכי גדול ומסיים במספר קטן יותר, וכך אמרו בהקדמת הזוהר שנכנסו האותיות לפני הקב"ה בבריאת העולם בסדר תשר"ק. וא"ב ממטה למעלה כי מתחיל במספר מועט והולך למספר גדול. וזה דחוק. ובניצוצי אורות בשם א"מ שמה שאצלנו ביושר הוא למעלה למפרע כדמיון החותם. וזה ענין אמיתי אבל דחוק כפירוש כאן.

ובאמת בוודר משפטים קי, ב אמר סבא שתשרי הוא בסוד תורה שבעל פה שאותיותיה למפרע תשרי, והי' חותם בו שם ה'. וכן תיקוני זוהר הקדמה מז, א דרש שתשרי הוא גבורה ולכן אותיותיו למפרע. הרי שגם הזוהר במקומות אחרים הבין בפשטות שתשר"ק הוא למטה ואב"ג למעלה, היפך הדרוש כאן שתשר"ק בבינה ואב"ג במלכות. ושמא אפשר לחלק בין 'למפרע' ובין 'ממטה למעלה' אך ומכל מקום הסוד שם סותר דשם מוקים במלכות וכאן בבינה. ובמקומות האחרים לא דרש נגוד אבי"ב ותשרי ולא אמר שניסן הוא כסדרן היפך תשרי והחדש הזה לכם נדרש תדיר על המלכות, אלא שניסן בחסד ותשרי בגבורה (שבת), ונגוד זה צ"ע דמול אביב הוא אסיף ומול תשרי הוא ניסן, וכאן עירבב את שני הסדרים של התורה ושל לשון חכמים. ורמ"ק כאן כתב שיש בדבר מחלוקת בין סבא דהכא לסבא דהתם ואכתי צ"ע.

ואם נבא להשוות הדרושים נאמר שכל החדשים במלכות וכפי העולה מהמשך דרוש זה, אלא שבתשרי היא עולה להיטתר ולקבל מן הבינה ולכן מופיעה בסדר תשר"ק שמראה עלייתה באור חוזר, ובניסן הבינה יורד עליה באור ישר והיא מופיעה בסדר אב"ג. ומצד עלייתה נקרא תשרי של הבינה והוא המלך המביט מלמעלה למטה כנאמר משמים הביט ה' וכו'. ולענין פירוש נראה שאין כוונת הסבא כלל לומר שתשר"ק הוא מלמעלה למטה אלא שורה זו 'אני מלמעלה למטה וכו' הוא ענין נפרד).

פרק ב: מתחילת החודש בכסה ומיום ט"ו מתגלה למטה

א.

בראש החודש אני בכיסוי, בעשור לחודש אני הוא. בחמשה ראשונים אמצעים ושלישיים.

האי דילי, ברישא דירחא אנא איהו באתכסייא, בעשרה דירחא אנא איהו (ביתר גילוי כמ"ש למעלה דנהיר נהירו עילאה בעשור).

בגין דאנא בחמש קדמאי, ובחמשא אחרנין, ובחמשא תליתאי.

בקדמיתא דירחא אנא איהו בגין חמשא יומין.

בעשרה דירחא אנא איהו בגין חמשא יומין אחרנין.

בט"ו דירחא אנא איהו.

ב.

כל חודש זה מעולם העליון המופיע תמיד בחמש

מאי טעמא כולי האי? בגין דכל ירחא דא מעלמא עלאה איהו, ועלמא עלאה ברזא דחמש איהו בכל זמנא וזמנא (סוד ה' ראשונה של השם, וחמישים שערי בינה, שהם חמש ספירות חגתנ"ה פעמים עשר. לדוגמא בוהר תרומה קלב, א: "אלין אתוון בחמש חמש תיבין דאינון חמשין תרעין דעלמא דאתי").

ובגין כך ירחא דא איהו בכסה ולא באתגליא, בגין דעלמא עלאה בכסה איהו, וכל מלוי באתכסייא, וירחא דא דקודשא בריך הוא הוי בלחודוי.

ג.

בגהיג יום ט"ו מתחדש ומשתלם הלבנה ומאירה ומאימא ומאירה למטה.

כיון דמטא יומא דחמיסר, כדן כלא איהו מטא בחדתותא דסיהרא, וסיהרא אשלימת (שביום ט"ו הלבנה נשלמת), ואתנהירת מאימא עלאה, וקיימא לאנהרא לתתאי מגו נהורא דלעילא.

ד.

לכן נקרא ראשון שהוא ראשון של סוד התחתון.

ועל דא אקרי ראשון, כמה דאת אמר (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם ביום הראשון (והקשו במדרש פסיקתא דר"כ כ"ח, ז ויקרא רבה ל, ז: והלא חמשה עשר הוא ואת אומר ביום הראשון, ומפרש הזוהר ראשון הוא לכם ברזא דלתתא כמו החודש הזה לכם).

עד השתא קיימי כללו יומין ברזא עלאה, מכאן נחתין לרזא תתאה.

מבוא לדרושי הסבא על סוכות

לימוד כללים ואחר כך פרטים

לבנום כללים ולהוציא פרטים

א.

עוד עומד רבי שמעון ומשוחח את הסבא אשר פרח מתוך המדבר ומוליכו דרך כלל סודות החודש השביעי. אשר זה שמו בתורת משה. ובימי בית ראשון הוא קרוי ירח האיתנים. ומימי בית שני ומאז הוא קרוי חודש תשרי. הגיע בדרכו אל חג הסוכות שהוא החג השלישי בתוך החודש הזה. וגם אל החג הזה הוא מוביל אותנו מתוך הסתכלותו בחודש עצמו, שהוא הוא הליכתו במדבר עצמו. נטה אוזן להקשיב אל קול סוד חיות ואור השביעי העליון, שהוא מופיע לנו מתוך מילות הסבא ומתוך כלל מצוות החודש, ונדע כיצד הוא מופיע בכל יום מימי החודש הזה.

ב.

אמר רבי יהודה (ספרי האזינו ב) לעולם הוי כונס דברי תורה כללים ומוציאם פרטים. משל למי שנוסע לעיר אחרת

והוא צריך כסף להוציא שם, אם מוליכם פרוטות מייגעים אותם ואיננו יכול להגיע. אם מצרפם לדינרי זהב, הוא פורט אותם בהגיעו למקומו ומוציא אותם על כל דבר שירצה. כך בדברי תורה. רבים מתכוונים לעמוד על דברי תורה מתוך הפרט האחרון שבהם, כמו לשאול מהו עניינו של היום השלישי שבין יום הכיפורים לחג הסוכות. או מהו עניינו של הנענוע השני לצד דרום ביום השלישי של חול המועד סוכות. אך לא זו הדרך לעמוד על דברי תורה שכן באופן זה כל חלק בתורה שהוא לומד מכביד עליו יותר, עד אשר הוא נזקק לזכור סכום מרובה של פרטים הקשה מאד על הזכירה ויותר מכך על הנפש המתייגעת בידיעת פרטים מרובים שכל אחד מהם אינו רלבנטי אלא לשעתו ומקומו. והרי ברגע שעברת אל הנענוע השלישי חלף עבר זמנו של הענין הזה ונמצא כל התורה מושפל להיות כמצוות עשה שהזמן גרמא ואם תעבור בחנות הספרים יום אחר החג נראה את דברי התורה הנפלאים שנמכרו לקראת כל אותם

הימים עומדים מבויישים ואין קונה כאילו היו תשמישי מצוה נזרקים אחר השימוש שבהם, כאתרוגים אחר הסוכות.

ג.

והלא דברי תורה חיי עולם כתיב בהם ולא חיי שעה. כי עיקר דברי תורה אינו הפרטים אלא הכללים. שכאשר אתה עומד על דברי תורה בהיותם באופיים הכללי, הרי מזה דרך ממילא יש לך לפרוט מזה לכל פרט ופרט. ובוודאי שאי אפשר להוציא כללים, כדאמרי אינשי ומה אעשה למעשה עם התורה הגבוהה הזאת וכיצד אביאה לידי מעשה. הרי תלונה זו דומה למי שבידו מטבע של מאה זוז ושואל ומה יש לי מזה למעשה, הלא אין שום חנות מקבלת מטבע גדול כזה. ומה עונים לו שוטה שבעולם וודאי לא נועדה המטבע הזו להוציאה כמות שהיא, לך לשולחני ויפרטנו לך לפרוטות רבות מספור ויהיה לך להוציא על כל מה שתמצא. ואם יהיה עדיין שוטה ויאמר אם כן מה לי ולמטבע הגדול, אסחוב לי לכל מקום את הפרוטות, יכוהו על ראשו וכי לא הבנת עדיין דבר, אם לדרכך תיסע לא תוכל לסחוב שם את כל הפרוטות הנצרכות לך לכל הוצאתך, ולמה תייגע עצמך לחינם. תצרך הכל למטבע גדול שבנקל להוליכו ולשמור עליו, ובהגיעך

למקום שתצטרך לקנות תפרטנו.

ד.

כך דומים בני אדם המבקשים לקנות את פרטי דברי תורה כי בהם לבד ניתן לקנות בפועל בחנות העבודה היומיומית שהיא מופיעה וודאי בפרטי פרטים, ואינם שמים על ליבם שאילו היו קונים את הכלל הגדול לא היו צריכים לחזור כל יום אל הספר לראות מה כוונת היום הזה והנענוע הזה, כי היה הכלל אצור בבית אוצרם והיו מוציאים ממנו ממילא את הנצרך להם בכל יום. וכאשר מסתכלים אנחנו בספרים עתיקים אנחנו מוצאים בהם קיצור בפרטים ואריכות בכללים, וכמעט שאין עוסקים בכוונות הכי פרטיות, כי הם מלמדים את כללי הדברים וממילא תדע את כוונת כל פרט ופרט ביומו. ובספרים חדשים יותר הוא להיפך ומתייגעים בני אדם ואינם מוצאים את הדרך אל עיר.

מכלל השביעי נובעים פרטיו השונים

ה.

למדנו כי שורש טעם כל סיפור החודש הזה הוא בהיותו חודש השביעי,

מיוחד עשרת ימי תשובה ואז ימי ההכנה לסוכות וסוכות ושמני עצרת, כל זה הוא סדר שכלי מיוחד שהוא אמת באופן כללי לכל מי שיתבונן בדרכי הבינה עצמה. וכך הם מופיעים לנו בסדר זה בזמני החודש הזה אבל לא זהו שורש אמיתתם בהופעתם בזמן אלא בסדר העליון השורשי שהם משקפים. ואשר ידע את דרכיהם באופן אמיתי לא יצטרך אל אותו הזמן לעורר את אותו הענין אבל ידע להשתמש בו גם כפי ריבוי הפרטים שהם נצרכים בו לכל אדם במשך השנה ובכל יום ויום.

החגים הם זמני לימוד הכלל

ז.

ולא עוד, אלא שכל עיקר הסיבה שהחודש השביעי קיים, וכל עיקר הסיבה שישנם זמני מועדים וזמנים מקודשים הנעלים על שאר ימות השנה, איננו לסיבת פרטם אלא דווקא לסיבת היותם זמנים קבועים לעלות אל הכלל ולהעמיק בו. היינו לעלות אל הבינה ולחפור את עומק בארה. כי אם לא ייכנס האדם לעומק אמיתת העניינים לעולם לא יהיה לו במה לעבוד את ה' כל ימות השנה, כי כל השנה אנחנו עושים מצווה ועבודה

כלומר בהיותו רומז אל המדרגה העליונה הנקראת עולם העליון עולם הבא והיא שביעית עליונה על ששת ימים והשביעי התחתון שבעולם הזה. האם הזאת היא המולידה הן את דין ראש השנה, הן את סליחת יום הכיפורים, והן את שמחת חג הסוכות. אע"פ שמלמטה כאשר מסתכלים על פירותיה הם נראים שונים מן הקצה אל הקצה, כולם משורש עץ אחד גדלו. ההתבוננות שהסבא מציע לנו הוא שלא נביט על פרטי פירות וענפי החודש הזה בלבד, עד שנדון מהו שעיר יום הכיפורים ומה הם פרי החג וכו'. אלא אם אל מקורו ושורשו נביט נדע ממילא את טעם כולם. ובזה ההתבוננות נמצאים דבריו עליונים על שאר דברי הזוהר העוסקים בסודות מצוות וימים אלה מנקודת הפרט שבהם.

ו.

ולא עוד, אלא שמה שנמצאו בחודש זה כל המצוות הללו, 'ירח האיתנים - דתקיפי במצוות'. 'חודש השביעי - שהוא משובע במצוות, שופר בה, כיפור בה, לולב וסוכה בה', הרי אלה בהופעתם בתור מצוות עשה שהזמן גרמא אינם אלא משלים וצירים לאותם הצדדים השונים הנולדים כולם מתוך מעי אימא אחת היא אימא עילאה. ואף מה שהם מסודרים בסדר

בזיכרון הנשאר לנו ממה שכיררנו לנו בעומק באותם ימי החגים.

ח.

ולא ימי החגים בלבד, אלא גם זה הוא משל. יש ואדם לומד בישיבה כמה שנים במשך חייו ובאותם השנים הוא קובע לעצמו את כל שורשי העניינים שעליהם הוא חי בכל שאר חייו. ויש מי שזוכה לקבוע לו זמנים כאלה בכל שנה או בכל חודש או בכל יום. הצד השווה שביניהם הוא שאין כל רגע מסוגל שיברר האדם לעצמו מיהו האלוה וכיצד לעבדו ומהו האהבה ומהו היראה וכן הלאה, וכאשר ראינו במאמרי המדבר כמה קושי וסיכון יש בדבר זה לברר לעצמו היטב את יסודות הדברים. אבל זמני הבינה הם הזמנים שנקבעו לצורך הדברים האלה, ונכנה אותם ימי המועדים. ושוב בשאר ימות השנה חיים בזכרונם.

ט.

משל למה הדבר דומה, כל יום אומר אדם מישראל עשרות פעמים ברוך אתה הויה אלהינו מלך העולם. הלא נצרך לדעת מהו 'ברוך' ומהו 'אתה' ומהו 'הויה' ומיהו 'אלהינו' וכיצד הוא 'מלך העולם'. כל מילה מאלה המילים הוא סוגיה שלימה שיש ללמוד אותה זמנים שלימים ולבררם לפי

כל השיטות ולפי המתיישב על המח ועל הלב. בוודאי אי אפשר שכל פעם שיאמר בורא פרי האדמה שיעשה כל זה. אבל קובע האדם לעצמו זמנים, קבעה התורה לנו זמנים. בראש השנה מבררים אנחנו לעצמנו מהו 'מלך העולם' ביום הכיפורים מהו 'אתה' בסוכות מהו 'אלהינו' (דרך משל שלא בדיוקא) ואז בשאר השנה יש לאותו ברוך אתה ה' על מה לסמוך, על זכרון הימים הנעלים.

י.

ואז אומר האדם 'מי שענה לאברהם אבינו הוא יעננו'. 'מי' היינו הבינה. ואמר הרבי ר' בונם למה לבקש ממי שענה לאברהם אבינו, מוטב לבקש ממי שענה לי בשעה כך וכך. אכן כך הדבר ואכן הוא המידה בהזכרת מי שענה לאברהם שהוא בירור זכרון היסטורי כללי, אשר בני אברהם אינם צריכים ויכולים להתחיל מהתחלה אבל מזכירים אנחנו לעצמנו מי שענה לאברהם. וכך בכל ימות השנה מזכירים אנחנו לעצמנו באמרנו מלך העולם מי שהמלכנו בראש השנה, ובאמרנו אלהינו מי שראינו אלוהות בחג הסוכות, וכן הלאה.

יא.

בשם המגיד ר' ישראל מקוזניץ ידוע

העת לעבוד בעבודת ההתעוררות להמציא את אותם הכיסים. אלא עיתים מיוחדים הם להמצאת התעוררות אותם הכיסים בעצמם, והם זמני הבינה ימי המועדים. ושאר ימות השנה הרי הוא משתמש באותם הכיסים שאגר בזמני המועד. וכפי שהוא סדר העבודה הגשמית השנתית שיש זמני חרישה ויגיעה וזמני אסיפה ולא בכל יום ויום יוצא אדם לעשות את כל סידורא דפת, אלא משתמש במה שהכין לו בזמנים המיועדים לכך.

שאמר, היסוד ושורש העבודה נוהג לכתוב בספרו לעיתים קרובות: כאן צריך להיות בהתלהבות, כאן ביראה, כאן יתמלא באהבה, כאן יבכה בכי רב ועצום, וכן ע"ז הדרך לאורך הדרכתו לעבודת התפילה. 'לו היו 'קעשינעס' [=כיסים] מוכנים לעת מצוא, והיה בכוחו להשתמש בהם כפי העת והצורך. מה נעשה אנו שאין לנו 'מזומן' וצריכים הרבה להתייגע בזה (העתקה מלקט). אכן כל אדם יש לו כיסים כאלה מוכנים כפי ערכו, ואין צורך כל

דרכי יציאת כל הצדדים מן הבינה

עצמו נולד האהבה והרחמים, שממנו השמחה הרבה בימי הסוכות. עלינו להתבונן שאין אלה מקריים אבל מתוך התבוננות זו עצמו נולדים כל הדברים הללו, ויש להבין את היחסים שבין הדין והחסד וכיצד שניהם תלויים באותו ענין שהוא למעלה משניהם והוא מוליד את שניהם.

יג.

עסקנו בסוד הדין, וביארנו כיצד הדין, ואיתו התעוררות הסטרא אחרא, נובע מתוך הצורך הזה שאמרנו להתעמק ולעלות אל שורשי הדברים במחשבה ביקורתית מאד. אך עוד הבחנות נמצאים בזה. ונאמר בזה שלשה

שמחה ויראה משורש הבינה

יב.

דרך כלל למדנו, כי שני צדדים עיקריים נולדים מתוך הבינה הזו. והם שני צדדי חודש השביעי הנדרשים במקום אחר לפי פסוק שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שהם דין וחסד, או יראה ואהבה, או משפט ורחמים, או יראה ושמחה. כאשר נוגעים אנחנו ברגע המעבר שבין צד אחד הנולד מן הבינה שהוא הגבורה והיראה השולט בעשרת ימי תשובה, עד לעומקו ביום הכיפורים המכפר חטאים. ובו

הכשרת הדין, או שאנחנו מתחילים את מבטנו משם בכלל, הרי זה שפע הארה ורחמים.

רביעית, נשאר לנו להסביר עוד מהו מקום הדין הזה, כי עד כאן לא הסברנו אלא את שורשו וטעמו, אבל אופן ומקום הופעתו לא התבאר בכל זה. ובענין הזה יעסוק הסבא להלן.

עבודת האדם אינו אלא גילוי

יד.

שורש טעם התעוררות הדין בשביעי הוא מטעם הכלל הנוסד שאין העליון מתעורר אלא בהתעוררות התחתון. כאמור (ראה שיעור הקודם) יש בכלל זה כמה עמקים. נמשיך כאן בקו שהסברנו שם, והוא שאין שום דבר מן הדברים בעולם העליון משתנה מצד עצמו בשינויי העולם התחתון. אבל העולם העליון מעצם מהותו הוא נמצא תמיד, כפי שהוא ובעולם התחתון. רק ליטוש וכיוון העולם התחתון שיהיה אפשר לקבל את הארותיו בדרך מסוימת היא שמשנה את הארותיו בעולם הזה. לדרך משל שהמשלנו שם לכלי הקולט את גלי הרדיו מן האוויר שאין הגלים משתנים אבל נמצאים תדיר

דברים. הראשונה כי היות הכלל שאין העליון מתעורר אלא בהתעוררות התחתון, זהו שורש הדין שמחייב שכאשר מתעורר השביעי העליון הרי מעשה התחתונים באה לפניו לראות היוכשרו לקבל שפע לפניו. ולכן אע"פ שאין עיקר עניינו של העליון לדון אדרבה עיקר עניינו הוא לחדש את העולם בחסד ורחמים והארת פנים, הרי לפי שאין התעוררות העליון אלא מתוך בקשת ועבודת התחתון הרי ממילא נתעורר בזה דין. ונקודה זו הוא שורש מה שהסביר הסבא למעלה על התעוררות הדין מן השביעי העליון.

שנית, מתוך שנתעורר הדין הזה הרי הכרחי לו שיתעורר בצורה ביקורתית, ממילא בא איתו ביקורת הסטרא אחרא, ככל אשר אמרנו.

שלישית, התעוררות זו עצמה יש להבחינה משני צדדים. מצד התעוררות התחתון לעלות ממטה למעלה, ומצד שפע העליון היורד ממעלה למטה. ושני הבחנות אלה הם עצמם צד הדין וצד הרחמים שבאותו ענין. שכאשר מסתכלים אנחנו מצד הכרח התחתון להכשיר מעשיו ומתחילים משם הרי זה דין, וכאשר מביטים אנחנו על שורש הרחמים הנובע ממעלה למטה אחר

העיונים אינו מרגיש שהוא עוסק בעצמו אלא הוא עוסק בעולם הבינה עצמה. שהרי אינו עוסק בעבודת תקון המידות וכדומה אלא בבירורים שכליים ובקשיות ופירוקים והרי לכאורה כל משאו ומתנו הוא בעולם העליון עצמו. ומכל מקום לאמיתו של דבר כל השקלא וטריא הזה איננו יכול להיות מצד גילוי האמת אלא הסרת הלכלוך והטעויות והבערות השולט על האדם, עד שנמצאנו אומרים מיהו המצרף את המקבל שיוכל לדעת את האמת ושיתגלה אליו, אינו אלא הבינה בעצמה כאשר נושא ונותן בה ואינו מביט אל עצמו אלא מביט אל השכל עצמה, אז מתברר דעתו עד שהוא מסוגל לשקף את האמת, ואז האמת מתגלה לו.

טז.

ולכן נמצאים דיונים דקים רבים כאן ובהמשך דברי הסבא איה הוא מקומו של הדין אליבא דאמת אם הוא בבינה או במלכות או בגבורה. כי קשה לעמוד על הדבר הזה בבירור שאי אפשר להגיד בפשטות הכל נמצא אצלנו שאז יהיה משמע שאין זה עבודה שכלית פנימית כלל. וכן אי אפשר להגיד בפשטות שהכל נמצא בעולם העליון שאז נמצא אנחנו מדמים שאנחנו ממצאים את האמת ואמת אי אפשר להמציא אלא לגלות.

אלא שאינם יכולים להתבטא כלל ללא כיוון הכלי לקבל את אותו התדר שהוא מבקש לשמוע מן העליון.

מתוך זה מובן, שאין הבירור והליטוש נצרך כלל למעלה, אבל הוא נצרך בכדי שהתחתון ישקף את העליון. ולפי שליטוש זה באש הדין נצרך, הרי התחלת בקשת האור העליון איננו יכול להיות כי אם בבירור האש הזה שחל בעולם התחתון, עד אשר ינקה עצמו מכל מיני סיגים שאינם מאפשרים לאור העליון להשתקף בו ויאיר בו העליון מבלי מחיצה.

טז.

שורש זה הוא שכלל מציאות חיי האדם בבקשת הדעת והאמת אינם יכולים להיות מצד עצמם לעולם חיים של חידוש אמיתי אלא של גילוי. הלא פירוש המילה אמת הוא שאין זה סיפור שנוצר זה עתה בפה המספר אלא הוא מבטא את שהיה אמת מתמיד בטרם סיפר זה את סיפורו. והיינו מה שאנחנו אומרים שהעולם העליון מצד עצמו נמצא תדיר. אבל מכיוון שלא השגנו אותו עדיין, נצרך לנו לכוון את מוחנו ולבנו עד שאנחנו נדע אותו. אבל אין אנחנו מחדשים דבר באמת עצמו אלא מגלים אותו כלפינו. ויש בזה עדינות גדולה שהרי וודאי המעיין באמיתות

ונגלית לו. ולכן כל הדיבורים על מדרגות שניתנות לאדם היינו שאותם המדרגות נעשו גלויות ולא נסתרות, ואז זה שהסיר את החספא הוא קונה את המרגניתא קנין בנפשו ושמוח בחלקו.

יח.

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו. פסוק זה מהדהד מצידו השני של פסוק החודש המפורש בתורה, החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. ומה הפרש יש ביניהם. שהחודש הזה של ניסן הוא לכם, וודאי לא לכם שאתם חידשתם אותו, אלא לכם שהיא גלויה לכם, שכן היא המלכות הנמסרת לכל דורש ה' בראשונה והיא ראשון לכם. וכן עניינו של חודש ניסן גלוי וידוע לכל והוא סיפורו של האדם ישראל שיצא ממצרים. ואין התשובה לשאלה מהו חודש ניסן הקב"ה, אלא התשובה הוא בצאת ישראל ממצרים. ואם תאמר שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה, הרי מכיון שנגלה הוא עליהם ולכם. אם החודש הראשון שלכם, הרי החודש השביעי שלי. לא תוכל לענות מהו הסיפור של החודש השביעי אלא בהקב"ה, שהוא דן את העולם ואליו מתקרבים ושבים ועובדים בחודש הזה. ואין עניינו גלוי בתורה כלל אבל עניינו הוא עבודת ה' גם בעבודתו וזה

והרי יגרום פירוד זה לקיצוץ בנטיעות כאשר נדמה כאחד מצדדים האלה בלבד. אבל האמת הוא לעמוד על היחסים העדינים המקבילים שבין העליון והתחתון הבינה והמלכות, לדעת כי מה שאנחנו עושים הוא ללון בצל הבינה, אבל אין זה באמת אומר שמקומנו הוא לפני הבינה אבל מקומנו במלכות והבינה משתקף בה. ולעתים מדגישים צד זה ולעתים צד זה לפי הצורך.

הגילוי הוא קנין האדם

יז.

כאשר אנחנו מדברים על תורה קנויה לאדם, על השגות קנויות לאדם. מול תורה שהיא עדיין של ה' בלבד. אין אנחנו יכולים להתכוון אלא לכיסוי וגילוי. הלא האמת מצד עצמה היא תמיד אותו האמת, עתיק יומין יתיב, תורה מונחת בקרן זוית. והאדם איננו קונה האמת כפי שהקב"ה קונה שמים וארץ בעשייתם יש מאין כי אז לא היה אמת ולא היה העולם של הקב"ה. אבל מה שמכונה שהתורה נעשה דיליה ויש לו בה קנין ושמחה כמו שמחת הפועל במעשיו יגיע כפיך כי תאכל. הוא שמחת הזוכה להסיר המניעות מעצמו עד שהאמת מאירה דרכו

סיפורו.

ימ.

ומה פירוש החודש הזה שלי, שהוא נעלם. וכאשר מבקשים בני אדם בתחילת החודש לחדש עליהם את השנה אינם יודעים מאיפה יתחדש עליהם, ואינם יכולים אלא להתחנן אל ה' שיחון אותם ויחדשה עליהם לטובה. וכאשר מגיעים הם לאמצע החודש הרי הם שמחים ויוצאים בד' מינים לומר שניצחו בדין, כלומר נתגלה להם יותר מה שהיה נעלם. כפי שלא היה נודע מה יצא בדינם וכעת נתגלה. כך נתגלה יותר את השגת ה' הנעלמת, וכך שמח האדם כי שמחתו הוא בהדגשת חלקו במעשיו, ואילו יראתו הוא כאשר הוא אינו מדגיש את חלקו.

ב.

מחג האסיף כפי סדרו הפשוט נוכל ללמוד את הציור הנכון. מהו האסיף אם לא שכל מה שעבד האדם כל השנה נגלה לו והנה הוא צבור בגרנו מה שטרח כל השנה. והוא קובע שם חג לה' ואומר מי פעל כל זאת. האדם בהכשרת כליו והקב"ה בהורדת גשמי. הרי כאשר יתבונן בפשטות לא הוא יצר את האדמה שבה זרע ולא את הגשם שהרווה את הארץ

וכו'. אבל הוא צירף את התנאים חרש את הארץ שתהיה מוכנה לקבל את הגשם ולהזריע, זרע בה זרע שתוציא את הסגולה הנסתר בתוכה ותצמיח פירות, וכן הלאה. וכך בחקלאות יש לנו הציור הפשוט הפושט לנו את המבוכה אם האדם הוא הפועל או האל, ואת התירוץ הכאילו מסובך וחמקמק שהאדם עושה את ההכנה בכלי והאל שופע את האור, כי זהו ממש התמונה הפשוטה של כל עובד אדמה, ובזה הוא שמח ומודה בחג האסיף.

אב"ג ותשר"ק

כא.

כשם שראינו חילוק זה בין הראשון לבין השביעי, שאמרנו כי השביעי נסתר והראשון נגלה. ובכך ראינו כי בחודש השביעי יש גם ראשון (הנבחן מן האחד שהוא באחד לחודש השביעי ואז עדיין הכל בכסה), כאמור ולקחתם לכם ביום הראשון. והוא ממש הראשון הוא לכם, שבו יוצאים בני ישראל בתוצאות האחד בגילוי. כך נוכל לכנות חילוק זה בסדר האותיות, וממנה נלמד העמדות חדשות לסוד זה. כי כמה דרכים ואופנים יש בעמדת הסודות, בדרך מושגית, בדרך של סדרי ספירות. ובדרך של סדרי

האמיתי של האותיות אותו סדר, אלא שהתשר"ק קורא אותם הפוך. מבט שני אומר ומי גילה לך שהסדר הנכון הוא אב"ג. אולי תשר"ק טוען שהוא בכלל הסדר הנכון, הרי סדר האלפבתי אינו מוכרח ואין בו היגיון מצד עצמו שתדע שאב"ג ישר ותשר"ק הפוך. אך האמת, ששני מבטים אלה עצמם הם אומרים אותו דבר מצדדים שונים. כי הכל מודים שאלף הוא אלף ובית הוא בית. ומה מבדיל בין סדר זה לסדר זה, סדר של לימוד או של גילוי בלבד. כאן הוא מתגלה לך בסדר אב"ג ושם בסדר תשר"ק. מציאות האותיות הוא אותו מציאות בשניהם. אבל הסדר שונה לגמרי והגילוי שונה לגמרי, וזה בעצמו הוא מאד חשוב כאמרנו שמעיקרי לימודי האותיות הוא סדר הגילוי והלימוד. כי אם נדע את כל האמת ולא נדע כיצד ללמוד ולגלות אותו מה יהיה לנו מזה.

בג.

הסדר של ניסן הוא אבי"ב, אב"ג. הסדר של תשרי הוא תשר"י, תשר"ק. בשניהם אותו אבינו מלכנו ואותו גואלנו. אין שום הבדל במציאות לא בספירות ולא בשום דבר. אבל סדר הלימוד הפכי ביניהם ועל סדר הלימוד הזה השונה ביניהם עומד כל ההבדל שאנחנו אומרים שניסן הוא שלנו ותשרי הוא של הקב"ה. כשאנחנו

אותיות. ולמדנו כי סדרי אותיות יש להם סודות מיוחדים והזוהר ממעט יחסית לעסוק בהם (ויותר יש בתיקוני זוהר, ובמעט דרושי הזוהר עצמו) והם נראים לרוב רמזים קלושים רחוקים. אבל המבין ידע שכפי שאפשר לעשות רמזים קלושים במושגים אבל מי שהסוגיות מיושרות אצלו מכיר את כלליהם ופרטיהם ואינו מתבלבל מריבוי פרטים ושינויים. כך הוא בדיוק בסדרי אותיות שיש בהם כללים ויסודות והמכיר אותם אינו מתבלבל מרמז ארעי באיזה פרט כאילו זהו הכל. ומכל מקום יש באותיות מראה יותר פרטי מאשר במושגים על הרוב, שכן האותיות אינם אלא הרכיבים שמהם נבנים מילים ומשפטים ומושגים והם מראים את העולם בתמונה קודמת לתמונות אלה. ובעיקר מראים לנו האותיות את סדרי הלימוד וההשגה הפרטיים שדרכם אפשר להיכנס לשערי העולמות העליונים.

כב.

למדנו שיש לסדר את האותיות עצמם בכמה סדרים. הגדול שבהם שיש סדר ישר שקוראים האותיות כסדרם אב"ג. ויש סדר הפוך שקוראים האותיות לאחור תשר"ק. וצריך התבוננות טובה בהבדל שביניהם ובמה לא משתנה ביניהם. ניתן להסתכל משני מבטים שונים. מבט אחד אומר הסדר

שהיא מגיעה למטה ואומרת ומביא גואל לבני בניהם, כאן הגיע גדלות ה' עד למקום נגיעתו בנו. או שירת אדון עולם המתחיל בטרם כל יצור נברא עד שהוא מגיע אלי ואומר והוא אלי וחי גואלי. וכך הם תפלות יום הכיפורים שיחיד מתודה בהם בסופם. כאומר התחלנו מלמעלה אלהינו ואלהי אבותינו, וכך שילשלנו את סדר ההשתלשלות עד למטה והגענו אל עצמנו כי חטאנו ובכך סלח לנו. או נוסח כתר מלכות. זהו סדר עליון ולרוב בני אדם הוא נראה רחוק שהרי מתחיל מן המקום הכי רחוק מן המצב האנושי, והוא קשה עליהם ומשרה עליהם מידת הדין.

כה.

לכאורה יותר הגיוני לבני אדם להתחיל מלמטה. יביט המתפלל סביבו ואל עצמו ויראה כי חוטא הוא וינסה להגיד מה אנו מה חיינו וכו'. ואז יעלה את מבטו ויראה הרי נכון זה מצד עצמי אבל אנחנו עמך בני בריתך וכו'. ועד שיגיע לומר ה' אחד, אתה עד שלא נברא העולם. סדר זה הנתקן מתנא דבי אליהו הוא ביטוי טוב לסדר ההפוך ממטה למעלה. ובאמת שבמידה מסוימת משתפים אותנו הסדר הזה בכל תפלה שמבקשים בתחילתו אדני שפתי תפתח תפלה קודם התפלה על התפלה ומהו תפלה

אומרים של הקב"ה אנחנו מתכוונים שאנחנו מתחילים את הלימוד מן הקב"ה ומגיעים אלינו, שאנחנו מתחילים מן הסתר וממנו מגיעים אל הגילוי. וכשאנחנו אומרים שלנו אנחנו מתכוונים שאנחנו מתחילים את הלימוד מאתנו וממנו מגיעים אל הסתר של הקב"ה. ויש בסדרים הללו ערכים מתחלפים שצריך לשים לב בהם, כפי שאמרנו על החקירה אם הדין למעלה או למטה. כי המציאות תמיד אותו מציאות והשאלה היא מאיזה צד מתחילים ואיפה מסיימים. ייתכן שיש סדר של לימוד שנראה מצד עצמו שהוא יותר מתחיל מאתנו אבל זה בגלל שסדר התבוננות המציאות התחיל ממנו, ויש להיפך.

ממטה למעלה וממעלה למטה

כד.

תשרי שלי הוא, והוא הולך ממעלה למטה. ניסן שלכם הוא והוא הולך ממטה למעלה. הכיוונים האלה יש בהם כמה מדרגות של עומק ונתאר אותם כעת מן הצד של סדרי השגה בעבודה. ואפשר להבחין חילוקים הללו בסדרי התפלה והשירה שנתקנו לנו. יש תפלה מתחילה מלמעלה. האל הגדול הגבור והנורא אל עליון. עד

את הסדר מלמעלה עד כי אנו עזי פנים ואתה ארך אפים ובכן וכו'. אבל בהגיענו לאמצע החודש נזכרים אנחנו כי הדרך העולה היא הדרך היורדת. שהרי אין החילוקים הללו אלא בדרכים אבל עצם מפת המציאות על מקומה נשארה. ואם פנינו את הדרך ואת המקום בתשובתנו וכפרתנו מלמעלה למטה, הרי מעתה יאיר עלינו האור בגילוי בלי מניעה מלמעלה. ונמצא הדרך שנפנה בעשרת ימי תשובה הוא גורם לאור שיאיר דרכו בחג הסוכות והוא שמחתו ואז מציינים אנחנו את עצמנו בדרכי המלכות בגילוי ויוצאים רשומים בשמך בארבעה מינים הללו.

זו אבל הוא הכרה שאנחנו לא נמצאים עדיין באל הגדול הגבור והנורא וצריכים עזרה מן המקום שלנו שיגיע לשם. זהו אופן של תפלה קרוב יותר לאופן האנושי על פי רוב, בפרט אם יתחיל מלמטה לא ממצב של חטא אלא מהודאה על הטוב כמו יציאת מצרים וכו'.

כו.

הדרכים הללו מתהפכים כחומר חותם. בחודש שבו דגש נסתרות לה' אלהינו נופל עלינו בתחילה פחד לעמוד בהיכל מלך ואומרים אנחנו

לצפיה ושמיעה בשיעור הזה

[/https://yitzchoklowy.com/succos/sukkos-81-1](https://yitzchoklowy.com/succos/sukkos-81-1)

לשמיעת השיעור בקול הלשון: 718-521-5231
311323519